

likovni priloci na stranama 16, 17, 37 i 40, slike tušana Ćurkovića

NOVE KNJIGE

NENAD GRUJIČIĆ: »MATERNJI JEZIK«

Književna omladina Srbije, Beograd 1978.

Piše: Vladimir Kopicl

Ukoliko bismo, nakon pažljivog čitanja i uspostavljanja svih potrebnih odnosa prema prvoj knjizi Nenada Grujičića, želeli da posegnemo za onim tipom konstatacija ili zapažanja koji će nastajući Grujičićev pesnički opus uvesti u prostor najmlađe jugoslovenske poezije i donekle mu odrediti mesto unutar tog prostora, neophodno bi bilo navesti činjenicu da se ovaj autor, prema svojim opredeljenjima na planu izraza, priključuje onoj formaciji mladih srpskih pesnika čiji su pesnički napor i rezultati tog napora, na osnovu brzopletog i ne preterano razložnog reaganja tekuće književne kritike, već određeni terminom »urbana poezija«. Ne ulazeći u razmatranje primerenosti samog termina, niti u vrednosno procenijvanje ovog pesničkog toka, koji u poslednjih nekoliko godina naglo narasta, doživljava punu verifikaciju, pa čak u izvesnim slučajevima postaje i književna tema dana, možemo konstatovati da Grujičić, srećom, ne pripada onoj matici ovoga pesničkog i poetičkog opredeljenja koju karakteriše problematično uverenje da se »urbanost« i modernost u poeziji postizu prostom transplatacijom toposa gradskog ambijenta u ravan poetske motivike i imažerije. Tako se, prelistavajući stranice *Maternjeg jezika*, ipak nećemo suočiti sa zahuktalim trolejbuzom ili eskalatorom: Grujičićovo vezivanje za krug »urbanih pesnika« jeste uočljivo i nužno, ali ne na osnovu motivike, već na osnovu opredeljenja za kolokvijalnu osnovu poetskog jezika

koji je nosilac njegovog izraza i za jedan specifičan oblik problematizacije samog fenomena jezika u domenu poetskog.

Grujičićev poetski iskaz je doista prepoznatljiv, lako pristupačan, tečan — u izvesnoj meri čak preterano razgovoran, gotovo pričljiv. U granicama tog modela iskaza ne srećemo se s otežavanjem izraza, razbijanjem i raslojavanjem gramatičke strukture govora, s unutrašnjim stvarnim radom na jeziku, a čak i prisutna razudnost stiha u mnogim pesmama (čiju funkcionalnost u sklopu opšte linearnosti izraza i značenja često nije moguće odgonetnuti) pre odaje utisak nedovoljne koncentracije i izvrgavanja načela pesničke ekonomije, nego stvarnog formalnog imperativa. Pored toga, nakon pažljivije analize pesničkih tekstova koji čine Grujičićevu prvu knjigu, u izvesnoj meri se čini opravdanom tvrdnja da vidna problematizacija pesničkog jezika (i jezika uopšte), koja je evidentna na značenjskom, sadržinskom nivou tekstova, nije propraćena odgovarajućom fakturom stiha niti drugim srodnim elementima formalnog instrumentarija, dakle, onim *unutrašnjim pratiocima* analitičkog pristupa fenomenu pesničkog jezika, što bi se moglo očekivati od autora koji, prema sopstvenoj deklaraciji, smatra da »treba jezik pročešljati«, Grujičićevo problematizovanje jezika, dakle, nikoliko nije ona vrsta problematizacije koja teži analizi samog medija, formalnoj inovaciji ili dosezanju novih mogućnosti jezika u poeziji: njegovo insistiranje na interesovanju za fenomen jezika je pre interesovanje za postojanje i eksplikaciju mogućnosti *po kojoj* poetski čin postaje dostupan i ostvarljiv. Tako jezik u ovim tekstovima postaje »Njegovo Veličanstvo«, oltar kojem se treba pokloniti i kojem treba prikloniti dvojne atribute tela i duše da bi se ostvario poetski čin po kome se postaje pesnik, demijurg koji po odobrenju i moćima jezika stvara umnoženi i najteži jezik — poeziju.

Naravno da bi se ovim Grujičićevim stavovima mogla pripisati primesa romantičarskog ili neoromantičarskog pristupa ključnim članovima kompleksa poetskog, ali se, ipak, čini adekvatnijom mogućnost izbegavanja ovakvih rešenja. Naime, pesnički glas autora *Maternjeg jezika* je ipak svež i samosvojan, a u osnovi njegovog izraza nazire se veliki entuzijazam za mogućnosti pesničkog govora, velika težnja ka izražavanju i uspostavljanju opšteg dijaloga (unutrašnjeg i spoljašnjeg) sa sobom, svojim pesničkim dvojnikom, jezikom, pesmom, svetom i njegovim primarnim manifestacijama. Poezija je za njega sudbinska, ali ipak svakodnevna delatnost koja »traži pribranost« i mada je Grujičić preokupiran samim bićem pesnika i samim pesničkim činom sa svim njegovim ambivalentnostima, o čijim nas zamršenim stazama autor pomno obavestava u brojnim svojim pesmama, u njegovim tekstovima malazimo mnoga zanimljiva rešenja, mnoge vešto odmerene značenjske i smisaone obrte, kao i pojedine sadržaje obogaćene primesama za ovaj i ovakav poetski kontekst blagotvorne ironije i autoironije, bez kojih bi nam pojedini stihovi, pa i čitave celine, često mogli zazvučati samo mladalački zaneseno i zvučno.

Na osnovu svih ovih momenata, kao neka vrsta mogućeg generalnog suda o prvoj knjizi pesama Nenada Grujičića, mogao bi se ponoviti već nagovešteni stav da početna suma poetskih ostvarenja ovog mladog autora sadrži odlike i vrednosti preko kojih se on formalno i kvalitativno priključuje jednom od središnjih tokova naše najmlađe poezije, a isto tako bi se moglo izreći i uverenje da se od Grujičića — ukoliko se oslobodi isuviše vidne fascinacije samim (svojim) dosezanjem pozicije pesnika i mogućnošću da sa (prenaglašenom) svešču o datostima *te* pozicije razmatra i poetski transponuje sve sadržaje kojima pristupa, ukoliko u izvesnoj meri omeđi pristup svome *ličnom* iskazu, svojoj povremeno gotovo intimističko-privatnoj prisutnosti u ravni poetskog, te u njoj da više prostora »osvajanju golemih prostranstava« putem osvajanja nešto *težeg* izraza i forme, nužnih za ispunjenje veoma ozbiljnog pesničkog zadatka koji sam sebi postavlja — mogu očekivati i dalji vredni književni rezultati.

MILOŠ KOMADINA: »OBIČNO JUTRO«,

Nolit, Beograd 1978.

Piše Selimir Radulović

*Kada ti dode, slobodno nabrajaj sve sitnice
koje ti privlače pažnju, koje primjećuješ...
(Obično jutro)*

Dva početna stiha pjesme po kojoj zbirka nosi naslov čine inicijalnu, ali i suštinsku odrednicu »poetike« Miloša Komadine. U redu: sve što vidiš nabrajaj, slaži, preispituj. I kestenove; i kamenčice; i lišće, sunce, kran; uboge dječake, ribe, mačke. Sve bilježi, mučakaj i žvači. Duboko pjesnički, mora se priznati, bar u ravni neke »primarnosti« izvorne pjesničke riječi

Pjesma je Sve. Tu je, nadohvat ruke, u pravoj slici piksle, prozora, ljubavnika. Sitnica. Samo je treba zabilježiti.

Kako?

Moderna pjesnička riječ, čini se, u dobroj mjeri davno je demistifikovala probleme oko izbora tzv. pjesničkih i nepjesničkih tema. Ne stvara tema pjesmu, niti pjesma bazira na njoj. Pjesničko iskustvo, autentični tematski arsenal, jeste onaj mo-